

هم‌اندیشی راهبردی در دانشگاه علوم پزشکی بم: پلی میان پژوهش و اقدام برای کنترل بحران اعتیاد

پیوند دانش، عمل و فناوری در کانون بحران؛ اولین نشست مشترک نهادهای پژوهشی و اجرایی برای تحول در سیاست‌های مبارزه با اعتیاد در شهرستان بم

در پی دغدغه‌های مبرم اجتماعی و با توجه به آمارهای نگران‌کننده شیوع اعتیاد در شهرستان بم که به عنوان یکی از نقاط بحرانی کشور شناخته می‌شود، با پیگیری‌های معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه، نشست علمی و راهبردی با هدف ترجمان یافته‌های پژوهشی به راهکارهای اجرایی مؤثر، در دانشگاه علوم پزشکی بم برگزار شد. این هم‌اندیشی، با حضور طیف متنوع و کلیدی از ذینفعان، از جمله مجریان طرح‌های پژوهشی مرتبط با اعتیاد، رییس مرکز پیشگیری و درمان سومصرف مواد معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی بم، مدیران معاونت تحقیقات و فناوری و روسای مراکز تحقیقاتی دانشگاه، کارشناس ترجمان دانش و رابطین علمی، و کارشناس آشنا به ابزارهای هوش مصنوعی، گامی قاطع در جهت "سیاست‌گذاری شواهد-محور" در منطقه محسوب می‌شود.

این نشست نه تنها به یک تبادل نظر صرف محدود نشد، بلکه به بستری برای تعامل سازنده و عملیاتی تبدیل گردید؛ تعاملی که حلقه مفقوده میان داده‌های علمی انباشته شده و نیازهای اورژانسی مراکز درمانی و جامعه را هدف قرار داد. حضور همزمان متخصصین تولید دانش (پژوهشگران)، رییس مرکز پیشگیری و درمان سومصرف مواد معاونت درمان دانشگاه بعنوان نماینده مصرف‌کنندگان دانش و تسهیل‌کنندگان این فرآیند (متخصص ترجمان دانش)، نشان‌دهنده تعهد جدی نهادهای ذیربط برای حرکت از گزارش‌های پژوهشی به مدل‌های عملیاتی مهار بحران بود.

محورهای مهم نشست

در این نشست تخصصی، طیف گسترده‌ای از موضوعات پیرامون پدیده اعتیاد در دانشگاه علوم پزشکی بم مطرح شد. یکی از مهم‌ترین مباحث، پایین آمدن سن شروع مصرف مواد و لزوم طراحی مداخلات پیشگیرانه هدفمند برای گروه‌های آسیب‌پذیر نوجوان و جوان بود. همچنین، روند رو به افزایش اعتیاد در جامعه زنان و تفاوت‌های جنسیتی در الگوهای مصرف و نیازهای درمانی، به بحث گذاشته شد. مجریان طرح‌های پژوهشی مرتبط با اعتیاد، یافته‌های تحقیق خود را در خصوص عوامل خطر، محرک‌های اجتماعی-اقتصادی اعتیاد و مسیرهای انتقال مواد در سطح شهر ارائه کردند. رییس مرکز پیشگیری و درمان سومصرف مواد نیز با ارائه گزارش‌های میدانی از چالش‌های روزمره درمانی، نیازهای فوری جامعه هدف و موانع موجود در مسیر ارائه خدمات کاهش آسیب، داده‌های پژوهشگران را با واقعیت‌های بالینی پیوند داد.

نقش داده‌های محلی و تعیین نقاط عطف: در بحث‌های عمیق صورت گرفته، بر اهمیت استفاده از داده‌های بومی شهرستان بم برای شناسایی دقیق "نقاط عطف" در زنجیره اعتیاد تأکید شد. این داده‌ها، زیربنای تصمیم‌گیری برای تخصیص منابع محدود و طراحی مداخلات متمایز و متناسب با فرهنگ و ساختار اجتماعی منطقه خواهند بود.

ترجمان دانش؛ رویکرد نوین برای مهار یک بحران مزمن

ورود فناوری و هوش مصنوعی برای مدل‌سازی پیشرفته: یکی از نقاط قوت و برجسته این هم‌اندیشی، حضور و مشارکت فعال کارشناس خبره در زمینه هوش مصنوعی و مدل‌سازی داده بود. در عصری که حجم داده‌های پژوهشی در حال انفجار است، تأکید شد که بدون ابزارهای هوشمند، فرآیند ترجمان دانش نمی‌تواند به سرعت و دقت لازم دست یابد. کارشناس هوش مصنوعی، پتانسیل استفاده از ابزارهای یادگیری ماشینی و تجزیه و تحلیل پیش‌بینانه را برای شناسایی الگوهای پنهان در داده‌های اعتیاد شهرستان بم تشریح کرد. این رویکرد نوین، می‌تواند در پیش‌بینی دقیق‌تر مناطقی که در معرض خطر بالاتر شیوع قرار دارند و همچنین طراحی پروتکل‌های درمانی شخصی‌سازی شده بر اساس ویژگی‌های فردی و اجتماعی، نقش محوری ایفا کند. تلفیق پژوهش‌های کلاسیک با توانمندی‌های هوش مصنوعی، افق جدیدی را در مبارزه با این معضل اجتماعی گشوده است.

اعلام موفقیت در تشکیل اکوسیستم ترجمان دانش

رئیس مرکز تحقیقات و مدیران پژوهشی در این نشست، بر اهمیت نظام‌مند شدن فرآیند ترجمان دانش در دانشگاه تأکید کردند. این نشست به وضوح نشان داد که ساختار ترجمان دانش، که با حضور رابطین و کارشناسان تخصصی تقویت شده، توانسته است ارتباطات را از حالت عمودی (پژوهش صرف) به حالت افقی و متقابل (پژوهش-عمل-مدیریت) تغییر دهد. رابط ترجمان دانش در این جلسه، نقش خود را به عنوان تسهیل‌کننده گفتگوی دوزبانه میان پژوهشگران (زبان آکادمیک) و مدیران اجرایی (زبان عملیاتی) شرح داد. این ارتباط قوی، تضمین می‌کند که نتایج تحقیقاتی، نه در قفسه‌های کتابخانه، بلکه در دستور کار برنامه‌های پیشگیرانه و درمانی قرار گیرند.

رئیس مرکز پیشگیری و درمان سومصرف مواد اظهار داشت: «سال‌هاست که ما در میدان عمل نیاز به راهکارهای قطعی و علمی داریم. امروز، با همکاری پژوهشگران و تخصص ترجمان دانش، ما به نقطه‌ای رسیده‌ایم که می‌توانیم از یک دوره "حدس و خطا" فاصله بگیریم و به سمت "اقدام شواهد-محور" حرکت کنیم. حضور کارشناسان هوش مصنوعی در این فرآیند، سرعت عمل و دقت ما را چندین برابر خواهد کرد. مدیر پژوهشی دانشگاه نیز این نشست را یک "کار بزرگ در حیطه ترجمان دانش" نامید و گفت: «موفقیت ما در این نشست، نه در تولید یک گزارش علمی دیگر، بلکه در ایجاد یک تعهد مشترک برای عمل بود. هدف ما این است که یافته‌ها به سرعت به پروتکل‌های درمانی و پیشگیرانه تبدیل شوند تا تأثیر ملموسی بر کاهش درصد اعتیاد در بزم داشته باشند. در پایان این نشست، مقرر شد یک کارگروه دائمی عملیاتی متشکل از نمایندگان هر سه بخش (پژوهش، اجرا، و ترجمان دانش) تشکیل شود و یک نفر بعنوان لیدر این گروه تعیین شد تا با تعیین نقشه راه با استفاده از مدل‌های داده‌ای پیشرفته، نتایج به دست آمده را در قالب برنامه‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت اجرایی سازد و به طور مداوم میزان موفقیت این اقدامات را مورد ارزیابی قرار دهد.

